POLITICAL CORECTNESS OR INCORECTNESS IN LANGUAGE?

Alina Turtă

PhD Student, „Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: Recent debates encountered in the socio-cultural context of freedom of speech and individual behaviour among smaller or larger groups of people who express themselves without any concern for their potential audience gained some visible interest among academic fields and also inside the politic ones, sustaining its international but also national echoes. Having its starting point along the American territory which developed it in time under the soft name of political correctness, in short translation being similar to the good and close care of a mother for her helpless newborn, people deliberately joining this type of party built their own rules that succeeded in being detrimental to the good intentions facing different types of people and their physical and/or psychological weaknesses managed to injure, offend and hardly damage citizens who expressed their constitutional right of speech. The specific way of action of these minor gatherings had visibly affected important people in the society and continue to enlarge and encourage politically correct thoughts proportional to the majority's fear of self expression. Film directors, actors and actresses, teachers, students, mothers or fathers were all brought in front of justice to be held responsible under the pressure of violence from young or adults who somehow felt injured in a real or just in an imaginary way by those first mentioned.

Keywords: political correctness, soft language, freedom of speech, euphemism, privilege

Dacă această divergență de opinii asupra conceptului ideologic de *corect politic* părea cu ceva timp în urmă a fi o problemă locală, specifică statului american, în care se întrevedea o oarecare tendință spre dezbatere între clasele sociale și politice, între minorități și majorități, rapiditatea cu care problematica a depășit granițele propriului stat și s-a impus violent și în zona europeană ne atribuie o responsabilitate vădită în a privi cu interes și delicatețe spre formele sale de manifestare. Dintre evenimentele care au manifestat o încărcătură emoșională și spirituală în interiorul comunităților putem aminti despre atacul armat pricinuit ziarului parizian în notă satirică, Charlie Hebdo, corelat cu manifestări de origine islamică, demolarea statuilor care suprimă în memoria lor orice legătură cu sclavismul și de recenta cenzură a unor scrieri clasice de tipul operelor lui Mark Twain sau chiar a filmului *Pe aripile vîntului* în mediul televizat promovat de HBO în urma protestelor celor care susțineau că povestea pe care scenariul dat o spune este rasistă, pretext care nu face decît să submineze importanța istorică a trecutului umanității. Ceea ce nu au dorit adepții acestor tipuri de proteste a înțelege este simplul fapt că prin cenzură și interdicții originea și trecutul unui popor nu se poate șterge, ci doar se poate ascunde sau modifica, iar ascunderea adevărului duce la căi periculoase de proiectare a prezentului, respectiv viitorului comunitar. Faptele de acest gen sînt numeroase și produc neliniște în rîndul celorlalți cetățeni, deoarece ele sînt mînate de o ură și o violență viscerale, care nu permit echilibrului să se manifeste, nici realității să își păstreze rădăcinile în istorie și trecut. Iar această amputare va crea realități imaginare, născute din plăcere și din orgoliu propriu, dintr-un consumerism de avantaje și drepturi care lovesc pe oricine nu își asumă voit aceeași manifestare de gînduri.

BDD-A32432 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

Instrumentul pe care ni l-am propus spre observare în acest context al corectitudinii politice (și alte derivate care au luat naștere din aceasta cu diferențe specifice) este reprezentat de atitudinea lingvistică pe care și-o instituie această grupare prin tendința clară spre limbajul frumos de tip eufemism prin care se doresc eliminarea și înlocuirea denumirilor ori termenilor care nu convin sau care din punctul de vedere al grupării nu corespund normelor sale. Întrebarea de la care se va pleca în studiul de față este despre corectitudinea și înțelepciunea unei asfel de manifestări socio-lingvistice, în cadrul căreia sînt impuse și acceptate ca fiind corecte doar anumite structuri și forme, care se pot altera de la o perioadă la alta și pot dobîndi cu ușurință semnificanți *îmbunătățiti*, evoluați, respectiv modernizați. Pentru a dobîndi o privire de ansamblu cît mai apropiată de realitatea faptelor supuse analizei de față este eficient să privim spre libertatea cuvîntului și importanța acesteia în plan american. Primul Amendament Constituțional susține cu claritate dreptul la libera exprimare a individului în societate și interzice prin lege orice metodă de suprimare a acestuia, după cum urmează: *Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press, or the right of the people peacebly to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.* [1] Or, avînd acest reper în vedere, este cu atît mai dificil a înțelege intoleranța activiștilor adunați în numele corectitudinii politice, care au uitat în drumul lor însumat cu bătălii sporadice premisa asumată. Dacă la origini, intențiile grupării corecte politic păreau sănătoase, într-o comunitate în care respectul și toleranța semenilor se puteau observa din ce în ce mai rar, parcursul din urmă a înregistrat o deviere totală de la politețea și bunul simț care păreau să primeze în rîndul simpatizanților. Sub numele triumfător proclamînd egalitatea între oameni, această ideologie nu face decît să susțină și să încurajeze inegalitățile și incorectitudinea față de toți cei care se deosebesc de idealurile lor.

Tributară viziunii pe care au adoptat-o sub formă de crez, deși lipsiți de orice bună credință, se remarcă ura față de tot ce poate fi interpretat ca fiind superior, diferit și avantajat. Metoda primară așezată la baza funcționării de tip corect politic se observă ca fiind cu predilecție sensibilitatea privită din orice perspectivă dorită. Sensibilitatea la care ne referim a fost simțită de către mulți ca o trăsătură caracteristică celor care se numesc corecți politic și nu lipsește din raporturile cu ceilalți semeni. Se poate întrevedea o sensibilitate față de cei care prezintă trăsătura superior ca și clasă socială, dobîndită prin naștere (și probabil nu prin merit), dar și față de cei care nu prezintă trăsătura de superior, ci concret, față de toți care sînt inferiori acestor așa-numiți superiori, fie sau nu din grupuri dezavantajate. Un militant corect politic își va arăta fără rețineri indignarea și repulsia față de tot e nu este ca el, față de tot ce e diferit. Prin urmare, un bărbat alb american va fi considerat vinovat de faptul că s-a născut sub aceste trăsături și nu a fost nevoit să depună niciun efort pentru un asemenea privilegiu, iar în societata americană el va fi privit de către un afro-american[2] drept o persoană privilegiată pentru simplul fapt că nu împărtășește același trecut istoric și aceleași dificultăți rasiale ca acesta. Or, să nu poți fi capabil să accepți punctul diferit de vedere asupra unei stări de fapte din partea unui individ care nu prezintă aceleași similarități cu tine sau care provine dintr-un istoric familial de altă natură, într-un stat care proclamă egalitatea între oameni este nu doar greșit, ci și o nedreptate socială.

Tendința spre sensibilitate accentuată și însoțită de multe ori de o violență verbală pînă la una de tip fizic apare în legătură direct proporțională cu reducerea adevărului spre o imaginație precară, în care toate actele pot fi scuzate prin fantasme ale minții, oricît de grave ar fi urmările lor. Se poate afirma faptul că cei care se găsesc partizani ai acestui tip de gîndire sînt incapabili să formuleze și să își asume realitatea ca fapt concret, adevărat și

[1] National Constitution Center, www.constitutioncenter.org.

[2] Denumire impusă de ideologie pentru a înlocui și blama termenul *negru*, considerat sfidător și peiorativ pentru conceptul semiologic conținut.

BDD-A32432 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

iminent dacă aceasta nu răspunde nevoilor îndrumate de normele proscrise. Printre exemplele care au impresionat prin intensitate şi neverosimil pînă la confuzie şi uimire în scrierea lui Edward Behr[3] putem aminti de prima parte a lucrării sale numită *Mituri, ciudăţenii, nebunii*, care pune în lumină o serie de fapte din sfera suprarealului, dar dovedite ca fiind manifestări ale unor oameni cu diverse probleme psihice controlaţi de minţile infatuate ale unor terapeuţi în căutare de succes şi confirmare profesională. Teoriile pornesc generic de la un presupus accident din copilărie al presupusei victime, care nu îşi poate aminti de presupusul act de abuz sau agresivitate sexuală (mai toate pornesc de la acest fel de experienţă traumatizantă care într-un final a dus la dezumanizare) decît supusă unui număr mare de şedinţe de hipnoză (costisitoare, dar care îşi găsesc imediat finanţări atît din partea statului, cît şi din partea unor persoane interesate de avansarea acestui mod de cercetare). Cei care sînt implicaţi în aceste crime aduse normalităţii şi chiar sănătăţii sînt copii, adolescenţi, adulţi şi bătrîni, preoţi, profesori, poliţişti, ş.m.d., nicio categore socială nefiind evitată. Singurul mod de a putea face act de înţelegere tratamentelor favorizante şi favorizate venite din partea judecătorilor şi avocaţilor implicaţi în cadrul instanţelor de judecată în contextele descrise este să rezumăm totul la elementele sociale de tip indiciu, precum cîştigurile financiare porspere obţinute pentru numărul cazurilor care au confirmat existenţa acestor alienări mintale, menţinerea membrilor activi în aparatul judiciar (cunoscut fiind faptul că exista oricînd riscul de excludere ai celor care nu corespundeau noilor tendinţe psihosociale, comisiile de judecată formate majoritar din simpatizanţi ai grupării corecte politic), cît şi teama de a nu fi eliminat din funcţia deţinută, teamă solidificată de intimidările şi apetitul crescut de eliminare a diferitului, a normalului banal.

Construită într-o manieră paralelă scriitorului *Americii înfricoşătoare* amintite anterior, parcurgerea *Corectopiei* lui Gabriel Purcăruş face posibilă o cumulare de puncte comune asupra ideologiei corecte politic din perspective diametrale, iniţial din partea unui jurnalist francez cu o experienţă simţitoare şi acces la o cantitate substanţială de date interne pe care le-a supus observaţiei, analizei şi introspecţiei, iar ulterior din partea unui jurnalist român cu experienţe directe în politică şi antreprenoriat, pe care le trece prin propriile perspective pentru a problematiza şi semnala anumite riscuri. Lăsînd la o parte elementele diferenţiale atribuite scopurilor scriiturilor citate, elementele comune întăresc un anumit mod de manifestare a viziunii asupra direcţiilor de propagare a structurii aflate sub numele *political correctness*. Evitînd intrarea în conflicte politice prin înălţarea uneia dintre politicile de stînga sau de dreapta, cei doi autori surprind şi numesc temerile proprii asupra progresismului efervescent manifestat prin schimbare neevaluată, în detrimentul tradiţionalului considerat inoportun, incorect şi sfidat adeseori prin amputarea reprezentaţilor săi de seamă. Se pune sub semnul întrebării ataşamentul de o viziune atipică prin care faptele trecutului istoric sînt blamate, acuzate, tratate vulgar şi dorite a fi spulberate prin actele prezentului ce ar putea da curs unor noi şanse la viaţă, unor tratamente diferite de cele istorice, însă cu ce preţ? Multe mişcări progresiste întîlnesc o dificultate în a se autodefini şi prin urmare în a-şi stabili delimitările necesare unei bune existenţe. Însă asemănările din ce în ce mai accentuate cu etape ale nazismului, respectiv comunismului anterior, din care populaţiile şi-au însuşit lecţii dure şi de neclintit cu privire la viitoare aspiraţii politice fac imposibilă acceptarea unor forme noi de cenzură, de rigiditate şi obscur în planul manifestărilor lingvistice şi comportamentale.

Privit în adîncul problemei discutate se observă cu claritate o sporire intenţionată a răsturnării trecutului în oglindă, faptele de nedreptate din cadrul istoricului minorităţilor rasiale, sexuale sau religioase dorindu-se a fi practicate de această dată faţă de restul majorităţii (albe, heterosexuale, ortodoxe). Pericolele surprinse în aceste forme de scriitorii

[3] *O Americă înfricoşătoare*, Bucureşti, 1999.

BDD-A32432 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

celor două lumi create și analizate între paginile lor iau formă comună de luptă pentru un stat dorit a fi multiculturalist și egalitar, în care drepturile femeilor clamate obsesiv să ajungă pe aceeași treaptă cu cele ale bărbaților, importînd un tratament comportamental care să nu provoace prejudicii, dar de care se pot folosi pentru a provoca altora ofense sau inadecvări situaționale, care să ofere ideologic dreptul manifestării unei libertăți ligvistice pe care aceiași indivizi o amputează celorlalte categorii prin pendulul între discursul liber și cel caraterizat de ură, iar nu în ultimul rînd făcîndu-se apel disperat la etichetele cosntruite pe baza sufixoidului *–fob*. Din ce în ce mai multe voci care dezbat temeinic subiectul ce interesează articolul de față își exprimă nemulțumirea de și teama pentru limitarea exprimării ideilor cu un conținut diferit de cele corecte politic, precum și îngrădirea pînă la interzicere a gîndirii cetățenilor prin modul impus din exterior a folosirii limbajului corect. Or, teoria lingvistică așază în relație de intercondiționare manifestarea gîndirii și cea a limbajului, fiecare contruindu-și teren pentru exersare și dezvoltare. Anterioară limbajului, gîndirea a creat limbii și vorbirii spațiu pentru realizare și inovare prin procese diverse de conduită umană dintre care amintim munca și efortul colectiv, prin care s-au simțit necesare semne și semnale cu înțeles comun celor dintr-o familie sau dintr-un trib dat cu scopul de a facilita convețuirea și supraviețuirea într-o lume care se derula imprevizibil, iar aceste manifestări devenite cu timpul conștiente și voluntare au produs mutații în conexiunile neuronale și au devoltat abilități generate de procesul cognitiv pe care următoarele generații le-au valorizat pînă la etapele prezente, în care oameni diferiți din diferite locuri ale lumii și cu preocupări variate se pot înțelege cu ușurință pe baza însușirii deprinderilor date de sistemele de semne utilizate de la o limbă la alta.

În ce măsură putem cere libertatea noastră și oprima pe alții de a se manifesta după liberul arbitru, cînd faptele lor sînt trecute prin filtrul bunului simț și al rațiunii? Care sînt valorile după care ne conducem cînd considerăm că punctul nostru de vedere este tributar adevărului pur și dreptății supreme (de neclintit) cînd ele reduc la tăcere pe mulți alți semeni de frica urmărilor unor divergențe de opinii prin excluderea vizibilă a șansei la dezbatere? Cum se pot cere drepturi și în același timp se poate considera normală amputarea sau limitarea drepturilor altor oameni? Sînt întrebări care nu tind să răzbată dincolo de taberele construite temeinic pe un acces de furie atribuit neglinjențelor trecutului, care în loc să își dorească o cunoaștere și o apropiere de conținutul istoric propriu în rîndul celor care nu dețin informațiile necesare pentru o bună raportare la ceea ce poate fi considerat de ei înșiși neatrăgător, violent sau inoportun în contextul dat. Studiul scriitorilor în mediile educaționale nu ar trebui clasificate după factorul rasial și prin pigmentul predominant al pielii, ci avînd mereu la bază criteriul calității operelor marilor minți. De cele mai multe ori, istoria nu a neglijat nicio tipologie rasială prin dificultățile purtate și izbînda a avut loc prin lupta cu viața însăși, prin auto-depășire și nu prin raportarea la un altul, ci mereu la un același sine. Iar aceasta poate fi o parte din lecția pe care oricine și-o poate asuma în plînsul de nemulțumire atît de des oferit de fenomenul viață, care poate înălța acolo unde anterior a dărîmat și care poate oferi realizări acolo unde încercările au avut un curs succesiv, singurul factor decisiv reprezentîndu-l individul și puterea sa de acțiune, intensitatea efortului de depășire care se dovedește eficient atunci cînd se aplică în mod constant și egocentrist.

În partea în care dorim să exemplificăm atitudinea corectă politic asupra limbajului exercitat în scopurile grupării ideologice și politice, considerăm util a prezenta cîteva modalități de aplicare a limbajului *soft*, atent și delicat cu partizanții săi, prin care se observă o tendință accentuată de transformare sau etichetare a termenilor insuficienți exprimării corecte în termeni tabu, pentru a fi ulterior folosit eufemismul în maniera extragerii substanței conținutului tabuizat într-o formă considerată vie, modernă și potrivită contextelor variate. În spectacolele sale de stand-up comedy în care își declară anterior modalitățile de exprimare abordate și ulteior grija pentru limbă, George Carlin atrage în sălile americane oameni cu

BDD-A32432 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

trecuturi diferite, din categorii sociale diverse, pentru cîteva minute de relaxare îmbinată cu meditație și introspecție. Modul carlian de însușire a limbajului colorat, menit să înlăture inhibiții și lezări exagerate, prin punerea în scenă a celor mai controversate idiomuri americane blamate în general de instituțiile corectitudinii politice nu urmărește să atace, ci să distrugă miturile lingvistice și incorecta asumare a credinței că un cuvînt poate fi mai mult decît semn lingvistic, de transmitere a unei informații codate sub o anumită formă pentru a fi decodată, ulterior apreciată în funcție de calitățile receptorului său. Urmărite atent și detașat de orice teamă personală, manifestările sale comunicative pun lumină pe omul și mînuitorul întregului sistem de semne care are capacitatea de a încărca noțional și cognitiv structurile de care se folosește în actul de vorbire, fie într-o manieră pozitivă, fie printr-un indice negativ formulat de și printr-un context anume.

Cel mai des și facil utilizate în cadrul reprezentărilor de stand-up comedy sînt fenomenele anatomo-fiziologice umane, care în terminologia proprie științifică își poartă numai sensul lor denotativ utilizat de doctori, medici, asistente fără a insinua altceva decît acutl privit din punct de vedere medical. Să auzi în cadrul unui spital termenul *penis* în timpul unor consultații sau a unor conferințe de anatomie din interiorul sălilor de curs ale studenților de medicină reprezintă un lucru nu doar normal, ci și necesar studierii corecte și totale a corpului uman. În momentul folosirii sinonimului său din limbajul familial *dick* termenul secund importă automat în rîndul femeilor (și nu numai) în mod curent un sens peiorativ, ofensator, deși foare prezent în discuțiile tinerilor și adulților americani sau români. În același sens pot fi privite și alte cuvinte de tipul lui *shit*, identificat inadecvat pentru o conversație care exclude zona prietenilor, dar care scapă mereu neintenționat sub manifestarea impulsului emoțional. *Stupid* ar fi necesar de evitat de pronunțat, eventual doar în absența oricărei persoane care ar putea da semne de lipsa inteligenței și care în mod clar s-ar simți jignită pentru dizavantajele cognitive dobîndite de-a lungul vieții. Un citat din spectacolul intitulat *Doin it again* susținut de George Carlin în 1990[4] simplifică forma ridicolă de eufemizare a trăsăturii printr-o frază care produce modificări de conținut într-o falsă favoare a celui căruia i se atribuie, prin expresii de tipul *tulburare de învățare* (care lasă loc interpretărilor greșite asupra unei probleme de ordin temporal și nu personal) sau *minim excepțional* (prin care superlativului i se alătură valoarea cea mai joasă, alăturare de termeni oximoronică și incoerentă ca sens): '*We have no more stupid people. Everybody has a learning disorder, or he's minimally exceptional. How would you like to be told that about your child, he's minimally exceptional.'*

Problemele aparținînd de această dată fizicului uman sînt și ele alterate prin serii de sintagme ambigue și derutante pentru vorbitori și care nu ar fi folosite în mod natural în discursul oral sau scris. Prin urmare, o persoană oloagă sau infirmă nu mai poate fi identificată cu noțiunea de handicapată în mod permis și larg acceptat, ci sînt recomandate solemn utilizarea expresiilor *persoană cu dizabilități* în sensul de *provocat fizic, diferit capabil* sau *capabil manual* în variante care sporesc preschimbarea sensului în detașarea de problema de bază și micșorarea voită a afecțiunii avute în mod vizibil de indivizii descriși cu sinceritate și asumare în următoarele rînduri[5]: '*Cripples. Simple, honest, direct language. There's no shame attached to the word cripple that I can find in any dictionary, no shame attached to it. In fact it's a word used in Bible translations, Jesus healed the cripples. Doesn't take seven words to describe that condition. But we don't have any cripples in this country any more. We have the physically challenged. Is that a grotesque enough evasion for you? How about differently abled? I've heard them called that, differently abled. You can't*

[4]Filmarea a fost realizată în New Brunswick, New Jersey și poate fi găsită cu ușurință în mediile online.

[5] Alte exemple similare pot fi identificate în subcapitolul *Even more favorite euphemisms* în cadrul căruia George Carlin oferă opt pagini de analize scurte asupra modurilor identificate drept ridicule și nepotrivite pentru afecțiunile pe care le acoperă sub forma prescripțiilor corecte politic.

BDD-A32432 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)

even call these people handicapped anymore. They'll say, we're not handicapped, we're handy capable. These poor people have been bullshitted by the system into believing that if you change the name of the condition, somehow you'll change the condition.' Precum autorul glumelor subliniază atent și cu pricepere în jocul scenic, limbajul eufemistic tinde vertiginous spre a transforma realitățile în scenarii false, modelate în scopul unei estetici auditive care scindează afecțiunea cuprinsă în denumirile inițiale, clare, în decoruri reconfortante, rupte de esență și uman, valorificînd în mod fals un șir de alăturări stînd în opoziție cu două dintre trăsăturile de bază ale limbajului și vorbirii prin care efortul minim și economia se manifestă în sprijinul emițătorului, destinator ce își conturează în mod natural și eficient discursul pentru a obține rezultatele vizate anterior, de a transmite o cantitate cît mai mare de informații be baza unui consum sau efort personal redus. Fără presiunile exercitate din direcția corectă politic în mod insistent, gîndim că formele construite în această manieră s-ar perima în simpla evitare din partea vorbitorilor a unor structuri verbale care nu răspund necesităților conversaționale decît într-o manieră redusă din cadrul unor grupări minore de oameni, majoritatea fiind capabilă să construiască sensurile prin termenii avuți deja la îndemînă și dovediți eficienți în limbă prin uz și tradiție.

BIBLIOGRAPHY

1. Behr, Edward, *O Americă înfricoșătoare*, traducere de Doina Jela-Despois, București, Humanitas, 1999.
2. Carlin, George, *Brain droppings*, New York, Hyperion, 1997.
3. Purcăruș, Gabriel, *Corectopia. Cum supraviețuim în cușca diversității*, Doxologia, Iași, 2018.

BDD-A32432 © 2020 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:39:55 UTC)